

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä marraskuuta 2003 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2003 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina
- eduskunnan pääsihteeri Seppo Tiitinen

- eduskunnan oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio
- pääjohtaja Tapio Leskinen, valtiontalouden tarkastusvirasto
- oikeusministeri Johannes Koskinen ja lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo, oikeusministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Tuomas Ojanen
- professori Kaarlo Tuori
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen perustuslakia. Lailla voidaan perustuslakiin lisättäväksi ehdotetun säännöksen nojalla säätää Suomen kansalaisen luovuttamisesta ja siirtämisestä vastoin tahtoaan sellaiseen toiseen maahan, jossa hänen ihmisoikeutensa ja oikeusturvansa on taattu. Edellytyksenä on, että luovuttaminen tai siirtäminen tapahtuu rikoksen johdosta tai oikeudenkäyntiä varten taikka lapsen huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanemiseksi. Eduskunnan oikeusasiamiehestä annettua perustuslakisääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi säännöksillä apulaisoikeusasiamie-

hen sijaisesta. Ehdotuksen mukaan eduskunta valitsee eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle sijaisen neljän vuoden toimikaudeksi. Valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsitteystä samoin kuin eduskunnan oikeusasiamiehestä annettuihin lakeihin ehdotetaan tehtäviksi tästä johtuvat muutokset. Perustuslakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajan läsnäolo- ja puheoikeudesta eduskunnan täysistunnossa.

Ehdotetut lait olivat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Yleisperustelut**Perustuslain muuttamisesta yleensä*

Runsaat viisi vuotta sitten voimaan tulleen perustuslakiuudistuksen yhtenä tavoitteena oli saada perustuslaki suhteellisen pysyväksi. Uudistuksen valmistelun aikana pyrittiin ratkaisemaan sellaiset valtiosääntökysymykset, joihin tuolloin arvioitiin kohdistuvan tuntuja ja välitömiä muutospainetta (HE 1/1998 vp, s. 31/II) ja joiden ratkaisemiseen voitiin katsoa saatavan riittävän laaja poliittinen yhteisymmärrys. Lähtökohtana oli, ettei perustuslakia olisi ainakaan läheisessä tulevaisuudessa tarvetta muuttaa (HE 1/1998 vp, s. 31/I). Esimerkiksi perustuslain teksti pyrittiin kirjoittamaan riittävän yleiseen muotoon, ilman vanhentumiselle alttiita teknisluonteisia säännöksiä ja yksityiskohtia (HE 1/1998 vp, s. 34).

Perustuslain muutostarpeita arvioitaessa on valiokunnan mielestä lähtökohdaksi otettava ajatus perustuslain suhteellisesta pysyvyydestä. Perustuslain asemaan valtio- ja oikeusjärjestyksen perustana ei sovi, että siihen kohdistuu jatkuvia muutosvaatimuksia. Perustuslakiuudistuksen eräinä vaikuttimina olivat perustuslakien tuolloinen muutostahti ja osittaisuudistusten määrä, joita pidettiin perustuslain arvokkuuden ja aseman kannalta ongelmallisina (HE 1/1998 vp, s. 22/I ja 32/II).

Perustuslain muuttamiseen tulee suhtautua pidättyvästi. Perustuslain muutoshankkeisiin ei pidä ryhtyä päivänpoliittisten tilannenäkymien perusteella eikä muutenkaan niin, että hankkeet olisivat omiaan heikentämään valtiosäännön perusratkaisujen vakautta tai perustuslain asemaa valtio- ja oikeusjärjestyksen perustana. On toisaalta pidettävä huolta siitä, että perustuslaki antaa oikean kuvan valtiollisen vallankäytön järjestelmästä ja yksilön oikeusaseman perusteista. Perustuslain mahdollisia muutostarpeita tulee arvioida huolellisesti ja välttämättömiksi arvioidut muutokset tehdä perusteellisen valmistelun sekä siihen liittyvän laajapohjaisen keskustelun ja yhteisymmärryksen pohjalta.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä yleisesti ottaen tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavien huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Suomen kansalaisen luovuttaminen tai siirtäminen toiseen maahan

Perustuslain 9 §:n 3 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi niin, että tavallisella lailla on mahdollista säätää kansalaisen luovuttamisesta tai siirtämisestä vastoin tämän tahtoa toiseen maahan rikoksen johdosta tai oikeudenkäyntiä varten taikka lapsen huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöön panemiseksi. Luovutettavan tai siirrettävän kansalaisen ihmisoikeuksien ja oikeusturvan täytyy olla vastaanottajamaassa taatut.

Perustuslain voimassa oleva 9 §:n 3 momentti on perusoikeusuudistuksen yhteydessä muotoiltu ehdottomaksi kielloksi. Suomen kansalaista ei sen mukaan saa estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Säännös on saanut sisältönsä perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta (PeVM 25/1994 vp, s. 8/II). Kansalaisen oikeus pysyä kaikissa tapauksissa omassa maassaan oli valiokunnan tuolloisen käsityksen mukaan niin perustavanlaatuinen oikeus, ettei siitä poikkeamismahdollisuutta ollut syytä avata perustuslaissa. Valiokunta piti säännöksen ehdottoman sanamuodon myötä selvänä, että kansalaisen luovuttamisesta säätäminen vaatii perustuslain säätämisjärjestyksen käyttämistä.

Säännöksen ehdottomuus on muodostunut sittemmin ongelmalliseksi perustuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä korostetun poikkeuslakien välttämisen periaatteen kannalta. Lähtökohtana sen mukaan on, että perustuslainsäätämisenjärjestyksessä säädettävien poikkeuslakien käyttöön suhtaudutaan pidättyvästi (PeVM 10/1998 vp, s. 22—23, PeVL 66/2002 vp, s. 5, PeVL 46/2004 vp, s. 3—4, PeVL 25/2005 vp, s. 5). Perustuslain säännökset on tähän liittyen

pyrityt perustuslakiuudistusta valmisteltaessa muotoilemaan niin, ettei säännösten vuoksi jouduta säätämään merkittävästi poikkeuslakeja (HE 1/1998 vp, s. 35/I).

Kansalaisen luovuttamista säännellään nykyisin kokonaan poikkeuslaeilla. Perustuslain sanamuoto ei siten vastaa tosiasiallista oikeustilaa. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt tähän seikkaan huomiota arvioidessaan ehdotusta Euroopan unionin neuvoston puitepäätökseksi eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (PeVL 42/2001 vp, s. 3/II). Valiokunta katsoi puitepäätösehdotuksen merkitsevän sitä, että mahdollisuus luovuttaa Suomen kansalainen rikoksen johdosta toiseen EU:n jäsenvaltioon tulee pääsäännöksi eikä ole vain törkeisiin rikoksiin kytkeytyvä poikkeus, ja totesi perustuslain 9 §:n 3 momentin muodostuvan tämän sääntelyn vuoksi selvästi harhaanjohtavaksi. Valiokunnan tuolloisen kannan mukaan ei ole valtiosääntöoikeudellisesti kestävä, jos todellinen oikeustila maassa perustuu tällaisessa asiassa olennaisesti perustuslain sanamuodosta eroavaan poikkeuslainsäädännöllä toteutettuun ratkaisuun.¹

Hallituksen esityksen pääasiallinen tarkoitus tältä osin on saattaa perustuslain sanamuoto vastaamaan Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin ja Euroopan yhteisön oikeuteen perustuvaa tosiasiallista oikeustilaa. Sanamuodon tarkistamista puoltavat edellä esitetyt painavat seikat. Tämä koskee etenkin ehdotettua mahdollisuutta säätää lailla kansalaisen luovuttamisesta tai siirtämisestä "rikoksen johdosta tai oikeudenkäyntiä varten". Esityksen mukainen maininta lapsen huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöön panemisesta ei ehkä ole aivan välttämätön lapsen puhevallan käyttöön liittyvien seikkojen vuoksi. Ehdotuksen voidaan valiokunnan mielestä kuitenkin katsoa lisäävän oikeustilan ymmärrettävyyttä ja selkeyttä. Sanamuoto kattaa

¹ Puitepäätös on sittemmin pantu Suomessa täytäntöön ns. supistetussa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä säädetyillä poikkeuslailla (1286/2003) ja eräillä siihen liittyvillä muilla laeilla (1287—1289/2003) perustuslakivaliokunnan annettua asiasta lausunnon (PeVL 18/2003 vp).

esimerkiksi kansainvälisestä lapsikaappauksesta Haagissa 1980 tehdyssä yksityisoikeuden alaa koskevassa yleissopimuksessa samoin kuin tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annetussa Euroopan unionin neuvoston asetuksessa tarkoitetut täytäntöönpanotoimet. Suomi on asetuksen nojalla muun ohella velvollinen panemaan täytäntöön lapsen asuinpaikkavaltion tuomioistuimen päätöksiä esimerkiksi lapsen sijoittamisesta sijaisperheeseen tai hoitolaitokseen. Samankaltaisia velvoitteita valtiolle johtuu toimivallasta, sovellettavasta laista ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa Haagissa 1996 tehdystä yleissopimuksesta, jonka Suomi on EU:n muiden jäsenvaltioiden tavoin allekirjoittanut ja jonka ratifioimiseksi tähtäävät toimenpiteet ovat vireillä.

Kansalaisten oikeusturvan kannalta on valiokunnan mielestä riittävää rajata luovuttamis- ja siirtomahdollisuus ehdotetulla tavalla maihin, joissa asianomaisen ihmisoikeudet ja oikeusturva ovat taatut. Rajauksen tulkinnassa on luontevaa tukeutua perusoikeusuudistusta koskevassa hallituksen esityksessä olleen vastaavan sisältöisen säännösehdotuksen perusteluihin. Niiden mukaan raja- ja edellyttää jo lain säätämävaiheessa riittävää varmuutta henkilön oikeusturvasta niissä maissa, joihin hänet kulloinkin säädettävän lain nojalla voidaan luovuttaa tai siirtää. Esimerkiksi asianomaisen maan rangaistusjärjestelmällä voi olla merkitystä tässä arvioinnissa. Oikeusturvan käsitteen sisältöä arvioitaessa lähtökohtina ovat perustuslain perusoikeussäännökset ja Suomen kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet (HE 309/1993 vp, s. 52/I).

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen sijainen

Apulaisoikeusasiamiehen varamiehen toimi lakautettiin vuonna 1997 säädetyllä perustuslain muutoksella samalla, kun siirryttiin kahden apulaisoikeusasiamiehen järjestelmään. Toisen apulaisoikeusasiamiehen viran perustamisella lisättiin oikeusasiamiehen kanslian ratkaisukapasiteettiä.

teettä, koska oikeusasiamiehelle tehtyjen kante-
luiden määrän voitiin arvioida pysyvästi nous-
seen. Kolmen ratkaisijan työpanosta voidaan
nykyoloissa pitää oikeusasiamiehen tehokkaan
toiminnan kannalta välttämättömänä. Apulais-
oikeusasiamiehen varamiehen toimen lakkautta-
minen ja sitä korvaavien sijaisjärjestelyjen puu-
te on käytännössä osoittautunut ongelmalliseksi
tilanteissa, joissa toinen apulaisoikeusasiamies
on loma- tai vastaavia tavanomaisiksi katsotta-
via lyhytaikaisia poissaoloja pidempään estynyt
hoitamasta tehtäviään. Yhden ratkaisijan muu
kuin tilapäinen poissaolo voi käytännön koke-
musten perusteella vakavasti haitata oikeusasia-
miehen kanslian päätehtävien hoitamista.

Perustuslain täydentäminen maininnalla apu-
laisoikeusasiamiehen sijaisesta on näistä syistä
sinänsä perusteltua. Perustuslaissa on valiokun-
nan mielestä kuitenkin riittävää säätää sijaisen
valitsemisen mahdollisuudesta siten, että sijai-
sen valintaa koskeva ja tarvittava muu sääntely
on toteutettavissa perustuslakiin asiasta otetta-
van sääntelyvarauksen nojalla lailla.

Apulaisoikeusasiamiehen sijainen voi edus-
kunnan oikeusasiamiehestä annettuun lakiin li-
sättäväksi ehdotetun 19 a §:n 1 momentin perus-
teella hoitaa apulaisoikeusasiamiehen tehtäviä,
jos tämä on muutoin kuin lyhytaikaisesti estynyt
niitä hoitamasta tai jos apulaisoikeusasiamiehen
tehtävä on täyttämättä. Oikeusasiamies päättää
sijaisen kutsumisesta hoitamaan apulaisoikeus-
asiamiehen tehtäviä. Käytännössä on siten mah-
dollista, että sijaisen toimikauden aikana ei
muodostu lainkaan edellytyksiä tai tarvetta an-
taa kutsua, etenkin kun apulaisoikeusasiamie-
hen tehtävien hoitamista sijaisjärjestelyin on pi-
dettävä poikkeuksellisenä.

Näistä syistä ei valiokunnan mielestä ole vält-
tämätöntä, että sijaisen valitsee oikeus-
asiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten tapaan
eduskunta tai että sijaisen valinnassa noudate-
taan muutoin oikeusasiamiehen ja apulais-
oikeusasiamiesten valinnalle ominaista verraten
raskasta menettelyä. Sijaisen valinta on valio-
kunnan käsityksen mukaan asianmukaisempaa
osoittaa eduskunnan oikeusasiamiehen tehtäväk-
si. Eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien tur-

vaamiseksi hänen olisi kuitenkin ennen valintaa
kuultava perustuslakivaliokuntaa.

Valiokunta on edellä esitetyn pohjalta tarkis-
tanut perustuslain 38 §:n 1 momentin ja edus-
kunnan oikeusasiamiehestä annetun lain muu-
tosehdotuksia.

Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohta- jan puhe- ja läsnäolo-oikeus täysistunnossa

Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtaja voi
perustuslain 48 §:ään lisättäväksi ehdotetun
3 momentin mukaan olla läsnä eduskunnan täys-
istunnossa ja osallistua keskusteluun silloin, kun
täysistunnossa käsitellään tarkastusviraston
eduskunnalle antamia kertomuksia.

Muiden kuin kansanedustajien mahdollisuu-
teen olla läsnä ja osallistua keskusteluun edus-
kunnan täysistunnossa on perinteisesti suhtau-
duttu varsin pidättyvästi. Nykyisin läsnäolo- ja
puheoikeus on eduskunnan jäsenyyttä vailla ole-
van ministerin lisäksi vain eduskunnan oikeus-
asiamiehellä ja valtioneuvoston oikeuskansleril-
la. Tämä vastaa pääpiirteissään aikaisemmin
voimassa olleen valtiopäiväjärjestyksen sään-
nöksiä asiasta. Oikeusasiamiehen ja oikeuskans-
lerin oikeus olla läsnä ja osallistua keskusteluun
täysistunnossa rajattiin uudessa perustuslaissa
tilanteisiin, joissa täysistunnossa käsitellään hei-
dän omia kertomuksiaan tai muutoin heidän
omasta aloitteestaan vireille tullutta asiaa (HE
1/1998 vp, s. 98/I). Läsnäolo- ja puheoikeuden
laajentamista koskemaan myös Suomen Pankin
pääjohtajaa ei hyväksytty perustuslakiuudistuk-
sen yhteydessä (PeVM 10/1998 vp, s. 10/I).

Valiokunnan mielestä on perusteltua pyrkiä
säilyttämään täysistunto ensisijaisesti kansan-
edustajien keskinäisenä samoin kuin kansan-
edustajien ja valtioneuvoston jäsenten keskuste-
lufoorumina. Läsnäolo- ja puheoikeutta ei siksi
ole syytä pyrkiä kevein perustein laajentamaan.

Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohta-
jan läsnäolo- ja puheoikeudelle täysistunnossa ei
valiokunnan käsityksen mukaan ole välttämä-
töntä tarvetta. Eduskunta saa tarkastusviraston
tärkeinä pitämistä näkökohdista tietoa viraston
eduskunnalle antamista kertomuksista, minkä li-
säksi on riittävää, että eduskunnan valiokunnilla

on mahdollisuus kertomusten käsittelyn yhteydessä ja muulloinkin kuulla tarkastusviraston pääjohtajaa. Tällaisiin näkökohtiin tukeutuen valiokunta ei ole aiemmin puoltanut Suomen Pankin pääjohtajankaan läsnäolo- ja puheoikeutta eduskunnan täysistunnossa (PeVM 10/1998 vp, s. 10/I).

Perustuslaki sisältää nykyisin vain perussäännökset valtiontalouden tarkastusvirastosta. Valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastamista varten on perustuslain 90 §:n 2 momentin mukaan eduskunnan yhteydessä riippumaton valtiontalouden tarkastusvirasto, jonka asemasta ja tehtävistä säädetään tarkemmin lailla. Lisäksi perustuslain 90 §:n 3 momentissa säädetään tarkastusviraston tietojensaantioikeudesta. Perustuslaissa ei sen sijaan ole säännöstä tarkastusviraston pääjohtajasta tai siitä, että tarkastusvirasto antaa eduskunnalle kertomuksia. Näistä seikoista on säädetty valtiontalouden tarkastusvirastosta annetulla lailla. Perustuslain kirjoittamistavan näkökulmasta ei ole teknisesti asianmukaista toteuttaa perustuslaintasoisista sääntelyä pääjohtajan virasta ja kertomusten antamisesta ehdotetulla tavalla välillisesti säännöksessä, joka koskisi pääjohtajan läsnäolo- ja puheoikeutta eduskunnan täysistunnossa. Toisaalta pääjohtajan virasta ja kertomusten antamisesta ei valiokunnan mielestä ole ylipäättään tarpeen eikä perusteltua säätää perustuslailla.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ei puola ehdotusta valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajan läsnäolo- ja puheoikeutta koskevan säännöksen lisäämisestä perustuslakiin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. lakiehdotus

38 §. Eduskunnan oikeusasiamies. Valiokunta on tarkistanut pykälän 1 momentin maininnan apulaisoikeusasiamiehen sijaisen valinnasta sääntelyvarauksen muotoon niin, että apulaisoikeusasiamiehen sijaisesta ja sijaisen valinnasta on mahdollista säätää tarkemmin lailla.

Apulaisoikeusasiamiehistä ja apulaisoikeusasiamiehen sijaisesta on momentin viimeisen virkkeen mukaan soveltuvin osin voimassa, mitä oikeusasiamiehestä säädetään. Siten myös apulaisoikeusasiamiehen sijaiseksi valittavan kelpoisuusvaatimuksena on, että hän on etevä laintuntija.

3. lakiehdotus

16 §. Sijaisuudet. Valiokunta on lisännyt pykälään uuden 3 momentin, jonka perusteella apulaisoikeusasiamiehen sijaisen valitsee eduskunnan oikeusasiamies saatuaan asiasta perustuslakivaliokunnan kannanoton. Sijaisen toimikausi on momentin mukaan enintään neljä vuotta. Säännös mahdollistaa sijaisen valinnan myös neljää vuotta lyhyemmäksi toimikaudeksi.

Valiokunta on siirtänyt pykälän nykyisen 3 momentin hallituksen ehdottamalla tavalla muutettuna uudeksi 4 momentiksi. Tämän takia valiokunta on tarkistanut lain johtolauseetta niin, että se ilmaisee muutoksen kohdistuvan 16 §:ään kokonaisuudessaan. Pykälän 1 ja 2 momentti säilyvät voimassa olevan lain mukaisina.

2. ja 3. lakiehdotuksen voimaantulosäännös

Lait voivat tulla voimaan aikaisintaan samaan aikaan kuin 1. lakiehdotuksen 38 §:n 1 momentin säännös mahdollisuudesta säätää apulaisoikeusasiamiehen sijaisesta lailla tulee voimaan. Tämä muodostaa perustuslain vaikeutettuun säätämisyjärjestykseen liittyvät seikat huomioon ottaen sellaisen perustuslain 79 §:n 3 momentissa tarkoitetun erityisen syyn, jonka perusteella asetuksenantaja voidaan lailla valtuuttaa säätämään lain voimaantuloajankohdasta. Valiokunta on tarkistanut 2. ja 3. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksiä niin, että lakien voimaantuloajankohdasta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Tarkoitus on, että lait säädetään tulemaan voimaan samaan aikaan kuin nyt käsiteltävänä oleva laki Suomen perustuslain muuttamisesta tulee voimaan.

Säättämjärjestys

Perustuslain suhteelliseen pysyvyyteen ja valtio-oikeudelliseen asemaan liittyvien näkökohtien vuoksi on valiokunnan mielestä tärkeää, että perustuslain tekstin muutokset käsitellään pääsäännön mukaan perustuslain 73 §:n 1 momentin mukaisessa, ns. normaalissa perustuslainsäätämjärjestyksessä. Perustuslain 73 §:n 2 momentin mukaista nopeutettua menettelyä ei valiokunnan mielestä tule käyttää, ellei perustuslain sanamuodon kiireelliselle muuttamiselle ole poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta. Nyt esillä olevan perustuslakimuutoksen kiireelliselle käsittelylle ei tällaista tarvetta ole. Sen vuoksi

1. lakiehdotus on asianmukaisinta käsitellä perustuslain 73 §:n 1 momentin mukaisesti, jolloin vaalien jälkeen kokoontuva eduskunta osaltaan voi lopullisesti hyväksyä lain kahden kolmasosan ääntenemmistöllä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta ehdottaa,

että 1.—3. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset**1.****Laki****Suomen perustuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, *muutetaan* Suomen perustuslain 9 §:n 3 momentti ja 38 §:n 1 momentti (*poist.*) seuraavasti:

9 §
(Kuten HE)

38 §

Eduskunnan oikeusasiamies

Eduskunta valitsee neljän vuoden toimikaudeksi oikeusasiamiehen sekä kaksi apulaisoikeusasiamiestä (*poist.*), joiden tulee olla eteviä laintuntijoita. *Apulaisoikeusasiamiehellä voi olla sijainen sen mukaan kuin lailla tarkemmin*

säädetään. Apulaisoikeusasiamiehestä ja apulaisoikeusasiamiehen sijaisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeusasiamiehestä säädetään.

48 §
(*Poist.*)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki**valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä 25 päivänä helmikuuta 2000 annetun lain (196/2000) 1 § seuraavasti:

1 §
 (Kuten HE)

Tämän lain voimaantuloajankohdasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki**eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eduskunnan oikeusasiamiehestä 14 päivänä maaliskuuta 2002 annetun lain (197/2002) 13 §, 3 luvun otsikko ja 16 § (*poist.*) sekä *lisätään* lakiin uusi 19 a § seuraavasti:

13 §
 (Kuten HE)

joka on virassa vanhempi. (Voimassa oleva 1 mom.)

3 luku

Virassa vanhempi apulaisoikeusasiamies hoitaa niin ikään oikeusasiamiehen tehtäviä tämän ollessa esteellinen tai muusta syystä estynyt tehtäväänsä hoitamasta siten kuin siitä eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian työjärjestyksessä tarkemmin määrätään. (Voimassa oleva 2 mom.)

Oikeusasiamiestä sekä apulaisoikeusasiamiehiä ja apulaisoikeusasiamiehen sijaista koskevat yleiset säännökset

16 §

Eduskunnan oikeusasiamies valitsee saatuaan asiasta perustuslakivaliokunnan kannanoton apulaisoikeusasiamiehen sijaisen enintään neljän vuoden toimikaudeksi.

Sijaisuudet

(4 mom. kuten HE:n 3 mom.)

Jos oikeusasiamies toimikautensa kestäessä kuolee tai eroaa toimestaan eikä eduskunta ole valinnut uutta oikeusasiamiestä, oikeusasiamiehen tehtäviä hoitaa se apulaisoikeusasiamies,

19 a §
 (Kuten HE)

PeVM 5/2005 vp — HE 102/2003 vp

Tämän lain voimaantuloajankohdasta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Reino Ojala /sd
vpj.	Arja Alho /sd	Klaus Pentti /kesk
jäs.	Hannu Hoskonen /kesk	Arto Satonen /kok
	Irina Krohn /vihr	Jan Vapaavuori /kok
	Miapetra Kumpula-Natri /sd	vjäs. Toimi Kankaanniemi /kd
	Annika Lapintie /vas	Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.